

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica ishaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četertleta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako zadane na ta dan praznik. Izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 28. prosenca 1870.

List 4.

Občni cerkveni zbor.

(Dalje.)

Ali nas smejo človeške slabosti tistih, ki so pri cerkvenem zboru, motiti, da ne spoštujemo njihovih določil.

Kakor nas osebne slabosti nizkih in visocih vradnikov ne oprostujejo sklepom se podvreči, ali bolj natančno rečeno, da moramo postave po njih zastopane in zverševane spolnovati; kakor slabosti in pregreški hišnega očeta ali hišne matere otrok in podložnih ne oprostijo spolnovanja njihovih povelj: ravno tako je z nami nasproti cerkvenemu zboru.

Škotje so ljudje in papež so tudi človek, in kakor ljudje so škotje in papež nepopolnostim in slabostim podverženi, ktere se od človeške narave ne dajo ločiti. Mi verniki se tudi ne podveržemo ljudem, kadar smo pokorni škofom in papežu, ampak Zveličarju samemu, ki nas po svojih namestnikih nezmotljive resnice uči in nas po poti zveličanja in svetosti vodi. Papež in škotje so nezmotljivi, pa nezmožnost grešiti jim zato ni odvzeta.

Papeža in ne človeka ljudje častijo, kadar papeža častijo; Jezus Kristus je, kterege v njem vidijo in slišijo. Enaka je z našimi škofi in duhovni. Ako bi se tedaj tudi prigodilo kterikrat, da bi kaj napačnega ali spotakljivega o kterem iz občnega cerkvenega zbora slišali, bi se morali pač varovati, da bi tega celemu zboru ne podtikali, ki ni nič družega kakor učeča zbrana cerkev. Dajmo Bogu, kar je Božjega, cesarju, kar je cesarjevega; dajmo pa tudi ljudem, kar je njihovega in kar od njih pride. Ne nakladajmo človeških slabost cerkvi, ki je sveta po svojem Začetniku, svet njen nauk, svet njen red in svet njen namen.

Ne verujmo toraj lažem, ktere bodo gotovo lažnjivi dopisuni po časopisih trosili. *) O kaj bodo vse govorili! Kar bodo vedili in ne vedili, vse bodo pripovedovali... Žalostno je le to, da ljudje takim lažem preradi verjamejo. Na tisuče jih je, ki bolj verujejo, kar časopisi pripovedujejo, kakor pa sv. evangeliju.

Še enkrat ponavljam: imejmo nezaupanje do sumljivih časopisov, nezaupanje posebno do tega, kar bodo o cerkvenem zboru pisarili. Ako bi se pa tudi ponesrečilo, da bi se kateri izmed zbranih škofov zmotil, ali sam, ali pa po drugih ljudeh zapeljan, razločujmo dobro med škofom in človekom, ohranimo pa vse spoštovanje do določil skupnega vesoljnega sv. zbora.

Kaj bi se z zborom zgodilo, ako bi se papež od njega ločili?

V tistem trenutku bi nehal biti občni cerkveni zbor.

*) To je bilo pisano že precej dolgo popred, kot se je cerkveni zbor pričel. Vr.

Ako bi bil sestavljen iz dobro hotočih mož, bil bi duhovski shod več ali manj spoštovanja vreden, kakoršne bi že bile kreposti in značaji zbranih. Zdaj na kaj takega ni misliti, zgoditi bi se utegnulo le takrat, ko bi bili kaki po vladarjih zatirani in na nje navezani škotje zbrani, ki bi bili ob enem nasprotniki papeževi. V takem primerljeju bi se zbor imenoval „kconciliabulum“ ali lažnjivi zbor, ne imel bi namreč nikakoršne veljave. Da je tudi kaj takega mogoče, hočem le en zgled povedati. L. 1438 je papež Evgenij IV sklical vesoljni zbor v Bazel, kteremu so tudi papeževi poslanci predsedovali. V šest in dvajseti seji je bilo sklenjeno do papeža poslance poslati prašat, kaj je storiti, ker je število škofov do štirinajst se skercilo? Papež je dal povelje, da naj se zbor razpusti; ali omenjenih štirinajst škofov se ni hotelo podvreči papeževemu sklepu in tako daleč so se zmotili, da so papeža Evgenija IV pred se pred sodbo klicali, kakor da bi bili vesoljni zbor, so ga odstavili in nasprotnega papeža zvolili. K sreči se za te zmešane škofo niso veliko zmenili, in kmalo se je peščica zgubila in razšla sama po sebi.

Občni zbor Bazelski se konča s svojo šest in dvajseto sejo, vsih drugih sej cerkev ne priznava in sklenjene reči nimajo nikakoršne veljave. Med drugimi rečmi hoteli so za versko resnico oznaniti čisto spočetje Marije Device, pa verske resnice razglašenje po sedanjem papežu Piju IX zadosti spričuje, da Bazelski zbor po papeževem odstopu nobene veljave imel ni. — Tu veljajo prav posebno besede sv. Ambroža, ktere je v četertem stoletji govoril: „Kjer je Peter, tam je cerkev.“ Tedaj, kjer je rimski papež, tam je vesoljni zbor.

Silabus in okrožnica papeževa.

Sedanji slavno vladajoči papež Pij IX so bili leta 1864 razglasili okrožnico, v kateri kot viši pastir sv. Cerkve obsojajo ter zametajo v pridjanem silabusu ali zaznamku poglavitne zmote sedanjega časa. To so bili storili po dolgem premišljevanji in iskreni molitvi, oziraje se na svet znamenitniših teologov in na misli vseh škofov. Napravilo pa je bilo to mnogo govornice, obilno šundra in hruma med katoličani in nekatoličani, med prijatelji in nasprotniki sv. rimsko-katol. Cerkve. Sovražniki in vsi, kteri so se čutili zadete, zagnali so — se vé da — lagoj, kričali in hudovali se. Da bi razlili svoj žolc in masevali se, so trobili v veliki rog, da je okrožnica papeževa nasproti sedanji oliki in vsacemu pametnemu napredku; da se ne vjema z duhom našega časa; da vlačí na dan in pogreva stare misli, ideje in nazore, in takega več. Tako so se repenčili in ihtili nasprotniki, celo nekteri manj pogumni in določni katoličanje so znaževali z glavo ter plašno se ozirali, češ, kaj če iz tega

biti? Terdni in zvesto vdani sinovi matere katoliške Cerkve pa so se radovali in veselili v sercu, ko so vidili, kako je sekira nastavljena na korenine drevesu, ki rodi le slabi in škodljivi sad; ko so vidili, kako se je pričelo zernje ločiti izmed plév, pšenica izmed lju-like. Okrožnica je zbudila, predramila in ojunačila določne katoličane, pobila in poparila tiste, ki so že dolgo kakor rak na skrivnem zajedali se v čversto in zdravo telo sv. Cerkve; razgernila in odkrila je skrivnih družb skrite naklepe in namere, prepodila je iz svojega svetega taborišča vse kar ni določno na njeni strani, kar se ne bori in ne poteza zanjo. Toda vsega okrožnica doseči ni zamogla, ne vseh ran zaceliti, ktere so tako globoko zasekane verskemu, nrafskemu in družinskemu življenju, vsem potrebam v okom priti ni bila v stanu: okrožnica je le vzbudila proces, ki se je jel veršiti cerkvenemu življenju na korist, in kteremu bode zanesljivo sedanji občni cerkveni zbor priložil zadnji kamen, postavil venec na glavo.

Ker se pa brez dvombe občni zbor verši na podlagi silabusa, ki obsega in našteva vse veče, glavniše in nevarniše zmote našega časa, je dobro, celo potrebno katoličanu, da ima o njem zadostno vednost, da vé kaj obsega, kaj obsoja in zameta; da mu je znano, kake rane da ima zbor človeštvu zaceliti, da se človeštvu poverne dušno zdravje in opešane moči. Zatoraj hočemo na kratko ter lahko umevno razložiti in načertati obsežek silabusa, da si ga vsakdo lahko pregleda in zapomni.

Silabus, to je, zbirka ali obsežek, našteva vse poglavitne zmote, ktere so sv. Oče zaznamovali in naznanili svetu ter jih med časom 18letnega svojega papeštva obsodili in zavergli. Razdeljen je v 10 poglavij:

V prvem poglavju zaveržejo sv. Oče a) panteizem ali vseboštvo, ktero uči, da so vse stvari Bog in da imajo lastno božjo natoro ali bistvo, da je tedaj Bog eno in isto kakor svet, da je Bog duh, gromada (materija), bilje, žival, resnica, laž itd. b) Obsodijo papež nepogojne umoverce (absolutne racijonaliste), ki terdijo da je človeku um edino vodilo, in da je keršanska vera temu umu nasprotna.

Vsebožniki in nepogojni umoverci kričé na vse gerlo, da je to poglavje nasproti današnji olik in pametnemu napredku.

V drugem poglavju obsojajo papež zmerne natoraliste (prirodoverce), kterim bi bil všeč čeznatorni verozakon, toda le pod tem pogojem, da bi se podvergel sodbi pameti, in da bi se nobena verska resnica ne sprejela, ko bi pamet ne spoznala tega za dobro, češ, da se modroumec ne more in ne sme podvreči kaki viši veljavnosti.

Zmerni natoralisti pravijo, da je to poglavje nasproti pametnemu napredku in sedanji olik.

V tretjem poglavju zaveržejo malomarnost (indiferentizem) in širokovestnost. Ti uki terdijo, da se človek, v kteri že koli veri enako lahko zveliča, da si je treba izvoliti vero, ktera se komú po lastni pameti zdi prava, in pa da je protestantizem (protestanska vera) tako prava vera kakor katoliška.

Vnemarneži in širokovestneži tožijo, da je tretje poglavje nasproti pametnemu napredku in današnji izoliki.

Četerto poglavje zaznamuje za kugo: socijalizem ali pobrateštvo (podruženstvo), kterega namera je razdreti vse družinske naprave in vsaki vstanovljeni red: državo, gosposko, zakon, družino itd.; komunizem ali vseobčnost, ki taji pravico lastnega posestva; skrivne družbe, ki bi se ne zagrinjale v temo, ako bi imele dobre namene; svetopisemska društva, prizadevajoče se s popačenim sv. pismom spodmeliniti katoličanstvo, in pa duhovsko-svobodomiselne

društva, ki bi rade zasadile zastavo svobodomiselstva v Cerkvi in zatrosile misli nenavezanosti (neodvisnosti) med duhovstvo.

Pobrateži, vseobčniki (občenuhi) in udje skrivnih združb, svetopisemskih in duhovsko-svobodomiselnih društev kaj težko terpé, da so jih sv. Oče zaznamovali kot kugo sedanje dobe, in zdi se jim ta postopek Njih svetosti kolikor le mogoče nasproten pametnemu napredku ter sedanji olik.

Poglavje peto rešetá zmote, ki se nanašajo na Cerkev in njene pravice. Tu obsojajo sv. Oče tiste, ki nočejo spoznati Cerkve za pravo, doveršeno ter popolnoma prosto društvo (skupino); tiste, ki terdijo, da Cerkev ne smé rabiti svoje oblasti, in pa da ne more določiti, da je njena vera edino prava; nadalje tiste, ki pravijo da ona nima natorne ter postavne pravice za pridobitev in posestvo, da škofje nimajo oblasti brez gosposkinega dovoljenja razpošiljati apostoljskih listov; da je dovoljeno osnovati narodnih cerkev, ki niso pod papeževim gospostvom, ki so popolnoma ločene od Rima itd.

V šestem poglavju so zaveržene zmote gledé občinskega združenja (državnega življenja), bodisi že samo na sebi, ali pa v razmerah svojih proti Cerkvi. Take zmote so: terjenje, da je država pričetek in izvir vsacega prava, da je državno pravo više mimo cerkvenega, da pripada nadzorstvo šol, v kterih se odgojeva keršanska mladež, le državi; da katoličanje lahko poterdijo odgojo, ki je zunaj katoliške vere in ne pod vodstvom cerkvenim; da svetna oblast smé škofom in vernikom zabraniti prosto občevanje med seboj in s papežem; da ima vlada sama in sama od sebe imenovati škofe, in da smé zahtevati, da škofje prevzemó kormilo kake škofije prejden dobe oblast in poterjenje od sv. Sedeža; da država zamore premeniti postavno starost za redovne obljube, in zapovedati, da brez njenega privoljenja nikdo ne smé storiti slovesne obljube; da se Cerkev in država morate ločiti itd.

Politikarji ali državniki, ne znajoči katekizma, vsi močni duhovi enake baže, od vekačev v kerčmah do senatorjev (sovetnikov) ter udov državnega in zasebnega svetovalstva, vsi oni, kterih učenost je preslaba, kterih vednost premalo razvita in razsvitljena za spoznanje, da je Cerkev vstanovil in osnoval Bog-človek, da je ona kraljestvo Božje na zemlji, kraljestvo, kteremu služiti bi morale vse zemeljske oblasti šteti si v čast, in kteremu so sploh dolžne to, kar je stvar dolžna Bogu, namreč ljubezen, čast in pokoršino: vsi ti ljudje, kterih število ni ravno majhno, kričé na vso moč, da peto in šesto poglavje v silabus-u je naravnost nasproti pametnemu napredku in današnji olik.

Sv. Oče obsojujejo nadalje v sedmem poglavju one knjižurice in čenčarije časopisov, ki kvasijo, da je življenje lahko pošteno brez Boga, da človeške zapovedi vežejo tudi tedaj, če so nasprotne božjim ter natornim zakonom, da vse nraвно življenje, vsa poštenost je le v tem, priskerbeti si bogastva in zabav (veselic), da vse dolžnosti so le beseda brez pomena, da je treba razklicati ter deržati se načela nevtikavnosti, (non-intervencije): če je, na primer, kteri si bodi vladar s potuhnjenimi napadniki v borbi, ne smelo bi se mu priteči na pomoč, ne klicati ljudi na pomaganje itd.

Vsi tatje, sleparji in ovaduhi, vsi oni kterim bi bilo naj bolj po volji, da bi ne bilo nikakoršne više pravice in sodbe, kterih naj veče veselje bi bilo, če bi mogli delati brez vesti in strahú, kar bi se jim zljubilo, oni kteri menijo, da bi se dal naj lepsi red vzderžati v skupnem življenju, če bi tudi ne bilo več žendarjev, ječ, gosposke in sodnic, kakor jih pri volkovih v lesu ni, vsi takošni ljudje so za terduo preverjeni, da je sedmo

poglavje iz silabus-a ovira pametnemu napredku in novošegni omiki.

Osmo poglavje je zoper zmote, ki zadevajo zakon keršanski; zaveržen je tu nauk tistih, ki učé, da keršanski zakon ni bil povzdignjen v častitljivost sv. zakramenta, da svetna oblast zamore vstanoviti (vpeljati) razklep (razdruženje) zakona, da Cerkev nima pravice določiti overžljivih zadržkov gledé zakona.

To poglavje se zdi nasprotno pametnemu napredku ter sedanji omiki vsim, katerim je nerazvezljivost zakona pretežavna butara in kateri bi se radi iznebili druge polovice (svojih žená) kakor hitro bi jim ne bila več po volji; vsem tistim, kateri bi radi da bi bil zakon le natorna zveza, ne pa sveto združenje serca, ne neprelomljivo poroštvo, katero si dasta mož in žena, da hočeta podpirati drug drugega v prenašanju težav življenja ter si na tem potu zaslužiti večno življenje na unem svetu.

Deveto poglavje obsoja zmote gledé svetne oblasti papeževe; tu obsodijo sv. Oče tiste, kateri se borijo in upirajo zoper svetno gospostvo rimskega Sedeža in kateri pretvezajo, da bi bilo odstranjenje te svetne oblasti Cerkvi na svobodo in korist.

Garibaldi, Macini, kralj laški, vsi puntarji, nespravljivi sovražniki sv. Cerkve, po vsih krajih sveta, oni kateri bi radi namestnika Kristusovega vidili v pesti samooblastnega vladarja in krivičnih ministrov, vsi ti ljudje povzdigujejo svoj glas, da je to poglavje kolikor le mogoče nasproti pametnemu napredku in današnji oliki.

Deseto poglavje naposled obsoja zmote, ki se obračajo na prostomiselnost sedanjo; zmote ki terdijo, da ni več dobro, da bi država spoznavala le samo pravo vero; da je pametno in prilično, verozakonu, kterega je Jezus Kristus sam izročil svoji Cerkvi, ki ima obstati do konca sveta, ne skazovati nadalje več naklonjenosti, več časti in večega spoštovanja kakor drugim veram, temuč staviti ga v eno in isto versto z različnimi bogočastvi, ktere so po svoji volji izlekli na dan verski prekucuhi, ki so se bili zoper Cerkev spuntali. To poglavje obsoja zmote, ktere prigovarjajo, da se to ne pravi zasmehovati Boga, če se zahteva moliti ob enem s pravo Cerkvijo, ki je vstanova božja, kateri je on Kralj, in pa s krivoverskimi ločinami, katerih udje so v razpertji z njim, in ktere je Zveličar sam primerjal s pogani ter z očitnimi grešniki. Zaverže slednjič zmote, ki se skrivajo v zvijačnih stavkih, kakor naj neslanejši je menda ta-le: „Rimski papež se zamore in mora sprijazniti z napredkom in novošegno omiko.“

Kaj pa da vsi tisti, katerim se zdi hvale vreden in postaven napredek v zmoti, v malomarnosti za dobro ali hudo, in v slabem samo na sebi; oni ki menijo, da je vsaka vera, tudi katoliška, človeško delo, ki se dá doveršiti ter popraviti kakor kaka stara listina, svetni zakonik, državna vstava ali kak starašinski sklep: vsi ti se deržé svojega prepričanja, da je zadnje poglavje v silabus-u nasproti pravemu napredku in pravi omiki.

To tedaj je razglasilo poglavarja rimske Cerkve, — razglasilo, ki je dalo povod tolikemu krikui in viku med tako zvanim olikanim svetom! Pa kdo je ta človek, ki se derzne tako podučevati, razsvitljevati ter kermiiti vesoljni svet, ki čuje nad vsemi narodi, sodi vse deržavnike, deli hvalo ali grajo vsim pisavcem, vladnim gospodom, celo kraljem, — ki izreka svojo obsodbo zoper samovladarje, ki so obdani od tisuč in tisuč oboroženih rok, in ki je zmožen raznetiti jezo in serd, ne da bi onemogel pred nemarnostjo in zaničevanjem? — Kdo je ta, ki se upa tako upreti vsem zmotam, vsem zablodam, vsem brezumnostim in napakam, ktere berzda on sam z mogočnim svojim glasom, katerim vžge na čelo sramoto, ki jih za vselej potlači na tla, znamenja, ktere se ne bodo nikdar izbrisale? Se mar kdo prederzne reči,

da je on brez imena, brez oblasti, brez moči, ali pa da ima le zgolj človeško, in ne više, od zgoraj podeljene moči? (Po franc. abb. Richaudeau: La Femme chret.)

Kje je prava ljubezen do revežev.

Če keršanska ljubezen toliko premore, zakaj pa toliko siromaštva? Na to neopravičeno očitauje naletimo pogosto v komunističnih in socialističnih ali lažnjivih pobratuških in grabeških spisih. Keršanstvo nikakor nima misli, da bo vse siromaštvo in vso revo pregnalo z zemlje. Znano nam je, kaj je govoril Jezus Kristus, Sin Božji: „Revežev bote imeli vedno med seboj.“ Znano, da Božja previdnost dopusti tudi revšino, ker je vsaka časna stiska in nadloga ali pokora za grehe ali pa skušninja in čistilo dušnega življenja. Vera naša ni tedaj tako ošabna in prevzetna kakor rogoviležev in prekucuhov, komunistov in socialistov, da bi si domišljevali vse nesrečno siromaštvo pregnati iz sveta. To nikoli ne bo. Rogovileži tako imenovani pobrateži psujejo, da keršanska vera nima pokazati veliko sadú. Kdo pa ga ima pokazati?

Mi stoletja kličemo na pričo, kaj je storila katoliška cerkev za uboštvo. Ljubezni in darežljivosti čudoviti duh je sterl težki jarem, ki je v poganstvu tlačil siromaka. Kaj je bilo poganstvo z revežem storilo? Do živali ga je bilo potlačilo. Če siromak ni hotel glada poginiti, moral je rabotiti bogatinu. Bogatinstvo je bilo odtegnilo revežu vse, vso svobodnost, vso pravico, vso čast, vse samocenstvo, ves spomin, da sta oba enega izvira in brata. Komu je bilo mar, da naj se revež podučí, kdo se je zmenil za njegovo dušo, kdo za njegove bolečine, kdo zato, če pogine? Trepetajoč pred terdobo svojega gospodarja, groze derhteč, ko je vidil, da nihče nima pomilovanja zanj, sam nad seboj merzeč, ki se mu je zdelo, da je kvas in izmeček človeštva, postal je bil siromak (kakor pravi Lakorder) podoben živali, ki obdeluje zemljo, brani hiše in kateri se trikrat na dan verže picle hrane. Prikazal se je pa Kristus na zemlji, sterl robstva okove, ki so reveža tlačile. On je spet pridobil siromaštvu čast, sej on sam, večni Sin Očeta, se je revežem pridružil, revnim oznanoval veselo sporočilo o Božjem kraljestvu. On jim je povernil svobodo, ker je učil, da vsi ljudje so enaki pred obličjem Božjim. On je blagroval reveže ter jim razkril večno prihodnjost, veličastno plačilo v kraljestvu svojega nebeškega Očeta. Učil je miloserčnost, in odperli so se dotlé zaklenjeni zakladi in delilo se je siromaku z obilnosti.

Ker je Kristus vse to storil, kaj še prašate po blagodelni moči keršanstva? Kdo je gradil siromašnice, bolnišnice, najdenišnice in sirotišnice, če ne keršanska ljubezen? Takih naprav starodavnost še po imenu ni poznala. Kdo je klical one redove v življenje, ki jim je edina skerb siromakom in bolnikom streči? To vse dela keršanska ljubezen. Kaj pa hočete vi, komunisti in socialisti (grabeži in lažnjivi pobrateži) revežu podariti? Vi ste do cela pozabili, da ima revež razen trupla neumerlo dušo. Telo (svoje) hočete vi rediti, pitati, mehkužiti; za dušo, za neumerlo človeško dušo pa nimate nič, prav nič ne. Ko bi vaša načela dospela do kermila, streglo bi se morda telesu (se vé, da tudi le nekterih), ali duša bi lakote jemala konec; postavilo bi se vse narobe, skerbelo se za to, kar dostikrat v malo tednih, v enem dnevu, enem trenutku mine, — zanemarilo pa bi se ono, kar vekomaj terpi. Že to edino podére vse vaše zastave, dela in naklepe, vi lažnjivi prostomisleži in prostuhi!

Keršanska ljubezen zares ni kriva, da je veliko siromaštva in pa reve; krivi ste pa vi precej zlo tega, vi lažnjivi oarečevalci, — ki neprestano napadate ker-

šansko vero, jo skušate spodriniti iz sveta, — vi ste krivi, da vera keršanska ne more skazovati vse svoje moči v blagor revnega človeštva. Kaj ste storili doslé za reveže? Prav malo; vzeli ste pa revežu veliko. Vi čertite in preganjate redove, ki strežejo iz čiste ljubezni bolnikom, nasitujejo reveže; pahate jih iz bolnišnic, sirotišnic, jetnišnic — iz sovraštva do katol. vere. Vi ste revežu zaterli čast, ker čertite Jezusa Kristusa, ki je izvir časti siromaštvu. Vi ste mu s svojimi načeli izvili mir, ker ga učite, da časno je kaj, večno pa nič; zanetili ste v njem gladovno glomenje po bogastvu in ste ga sami sebi nasprotnika storili. Vi ste slednjič revežu izmaknili delež obilnosti, ker ste toliko bogatinom pristudili keršanstvo ter s tim zadušili v njih kerš. ljubezen do ubožcev. Tako je vaše delo, vi lažnjivi pobratuši in rogovileži! Le samo keršanstvo uči in skazuje pravo ljubezen, resnično usmiljenje, ker skerbi za oboje, za dušo in za telo, za čas in za večnost.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Šmarnice. V kratkem se bodo jele tiskati nove, posebno sedanjemu času primérjene Šmarnice, ki imajo saj proti koncu sušca biti dogotovljene. Naj bodo že naprej Slovencem priporočene.

„Sulla rivoluzione.“ Pensieri pel Fr. Cali. (Misli o rovarstvu ali puntu.) Rogovilski laški časniki, kalendarji in knjizure, ki dostikrat v jezi in razdraženosti zoper Boga, vero, cerkev in duhovstvo nemške še presegajo, priganjajo katoličane, da tudi oni od svoje strani pišejo pa v pravem duhu časnike, bukve itd. Prišla nam je te dni iz Rima knjizica v križnatem zavitku pod ravno imenovanim naslovom, ki v 16 kratkih odstavkih pobija rovarstvo. Te krepke „misli“ so bile v prvo natisnjene v teržaškem čverstem listu: „La Lancia di S. Sergio (Sulica sv. Sergija); na prigovarjanje prijatlov pa jih je pisavec zbrane na svitlo dal v Rimu. In po pravici. Zakaj punt je hudournik vsega hudega.

Ravno te dni je bil v Bolonji pokop garibaldovskega prekucuha med velikim hrupom. Rekli so menda govorniki pri pokopu, da republikancu na grob bi bil naj lepši spominek: smert poslednjega kralja in poslednjega papeža. Knjizica po pravici pravi, da beseda punt se žalostno glasi, ker ona nese seboj misel nasilstva in kervi, in iše razdijati postave in oblasti. Patrijarh vsih rovarjev je prav za prav satan, ki je prvi povzdignil zastavo rogovilstva, rekoč: „Stopil bom na nebo, nad zvezde bom postavil svoj sedež.“ Tako govore rovarji: Razdjali bomo prestole in vladne rodovine, po teptali postave.

Rogovilstvo je dvojno, versko in deželsko; ali pa je versko-deželsko ob enem, — po tem da meri ali na vero, ali na deželski red, ali pa na oboje skupaj.

Pisatelj pravi dalje. Nekteri Italijani, ali bedaki ali hudobneži, pravijo: „Sedanji punt je deželski (politiški), ne pa verski. Toda, ko bi današnji punt bil zgolj politiški, bi gotovo ne bili oropali posvečenega čuvaja v Vatikanu, ne bili teptali cerkvene postave, pogazili njene naj svetejši pravice, preganjali škofov, ropali duhovnov, zatirali duhovnih redov, podvergli klerikov vojaškemu novačenju“ itd.

Zoper „Laibaherično“ filistersko teologijo. — Svetemu očetu bistro-umnemu Piju IX se prilastuje, da so rekli: O vsakem cerkvenem zboru gospoduje prav kratek čas satan, potlej ljudje, na zadnje pa sv. Duh. Kaže se, da ta osoljenka ni brez resnice, in deležnost satanovo si blezo hoče tudi „Laibaherica“ prilastovati. Toda to gospodovanje bo zaupljivo le kratko časa terpelo, ker že zgodaj so „liberalske“ laži pričele podirati svoje lastno ozidje. Sej pa tudi tako neumno lažejo, da

bi se tem „lampadašem“ morale černe šavre smejati. Pustimo pa to in poglejmo malo, kakošne nove dogme „Laibaherica“ v prvem „stadium-u“ pripravlja za koncil.

V 9. listu 13. jan. letošnjega leta se je ta državni časnik lotil počenjanja, kakorsnega dozdej v taki podobi nismo velikrat brali. Če je kaj tega modrovanja „L.“ sama kovala, ali vse iz „Allgemeinerice“ ponatisnila, tega ne pové; malopridno dosti je, da si državni list med čisto katoliškimi prebivavci prederzne kaj tacega pisati. Modruje namreč, da država mora skerbeti, da duhovno in versko življenje se ljudstvu „reformira“ ali prenovi, prej ko je moč, češ, da politiško oprostenje narodov ni mogoče brez prenovljenja duhovnega in verskega življenja sploh, zakaj ljudstvo da je zdaj neprosto in neomikano in pa neodjenljivi (absolutni), nezmotljivi človeški oblasti (avtoritèti) brezpogojno podverženo. Nato po besedi tako-le piše:

„Ljudstvo mora rešeno biti menitve (!!!), da je na zemlji kaka nezmotljivost, da so možje, ki so kakor neko božanstvo, kadar se snidejo, ali da je celo mež na zemlji, ki se mora misliti kakor Bog na zemlji in čegar izrekom bi se moralo brezpogojno podvreči — prav te menitve mora ljudstvo rešeno biti...“

Da ne bo kdo ugovarjal, da se za kaj nedoločene ga borimo, naj opomnimo, da tukaj imamo pred očmi resnično „nezmotljivost na zemlji,“ „možé, ki so se sošli,“ ne kakor „božanstvo“ po preklinjanji vladinega lista, ampak kakor „v sv. Duhu zbrana katoliška nezmotljiva cerkev.“ Vsak katekizem uči, da je katoliška cerkev nezmotljiva v verskih rečeh. „Laibaherica“ pa terdi, da „se mora ljudstvo te menitve rešiti!“ Zbrano cerkev psuje z: „Männer, die zusammengekommen, gleichsam eine Gottheit bilden.“ Ima mar „Laibaherica“ to nalogo, da naj prebivavce do malega čisto katoliške dežele zoper njih vero hujska?! — Ako se brez kazni dopušča, da zanikarni ljudje, naj večkrat izdajavci svoje lastne cerkve, po časnikih versko prepričanje njenih prebivavcev gerdo zdelujejo, ko ima vender nezmerna manjšina krivovercev mir, ko se vlada vender za jude tudi na tujem tako goreče poganja,*) bi bilo misliti, da imamo katoličani saj naj manjši pravico: tirjati, da naj nas vender vladini listi v naših naj svetejših čutilih ne napadajo.

Zmiraj se je terdilo, da novi red nima z vero nič opraviti, in sami smo undan slišali pri sodnijski obravnavi zoper g. J. Koprivnikarja iz ust državnega moža, da za vero ni nič nevarnosti; vender pa vladini list psuje verski člen, ki je v vsakem katekizmu, ki ga že naj manjši šolski otroci vedó razlagati, in ki ga vsak katoličan pod zgubo zveličanja mora verovati, namreč: da se katoliška cerkev v verskih naukih nikoli ne more zmotiti, ker je Kristus po svoji lastni obljubi pri nji do konca svetá, in ker jo sv. Duh vlada (Mat. 28, 20; Jan. 14, 16. 17).

To mi katoličanje verujemo kakor vsako drugo razodeto resnico. Vladini list pa uči, da država mora to „menitev“ odpravljati, češ, da je državi nevarna! Je mar to tista „svoboda vesti,“ tista „prosta cerkev v prosti državi,“ ktere imajo „liberalci“ novega kopita polne usta?

Povedala je tedaj Laibaherica — morebiti ne vedoč, kaj da govori, pa vender — na vse usta, kakošno svobodo liberaluhi privošijo katoličanom. Molčimo o pomočnikih, ki jih spis svetva, da naj država ljudstvo z naukom, oliko oprostí zmote, ki — češ — je tudi državi nevarna! Tedaj takorekoč nevedoma naj se ljudstvo zapelje, da ne bo več verovalo v nezmotljivost svoje cerkve! Lep „nauk!“.. Hvala za vašo odkritoserčnost.

Ne manjši čobodra pa je sklep tega spisa. Skrite

*) Gl. med drugim „Vaterld.“ 13. pros.: „Von d. rum. Grenze.“

se vsi kanonisti in učitelji cerkvenega prava, ki ste razlagali ali razlagate razmere med cerkvijo in državo, zakaj „Pythia Laibaherica“ se je široko, kakor koklja na gnjezdo, usedla na orakeljsko kozico, ter je začela modrovati, kako je cerkev vse gnjusobe vzrokovala, kajti se je z zunanjo, s svetno oblastjo sklepala, pa da se je potlej z orožjem, s silo vera razširjala itd. Toda po volji cerkve in papežev se ni nikoli vera s silo razširjala, kakor ni cerkev iskala zveze s posvetno oblastjo, temuč svetne vlade same so iskale pomoči cerkvene, ker so čutile, da jim je to v korist. In če so gnjusobe izvirale iz take zveze, od kod so pa izvirale luteranske, kalvinske grozovitosti, zatiranja ter kervave morije in preganjanja katoličanov po Nemškem, Angleškem, Irskem idr., in vse to pri tem, da je bilo protestanstvo tako ponižna dekla vsakratnega vladarja? „Laibaherica“ sama ne vé, kaj žlobodrá za protestanti, ki so bili in so nevošljivi katoliški cerkvi, ktera se kakor Božja držina razširja po vsi zemlji in je prava družba s svojimi neoveržljivimi pravicami, ki jih ima od Boga, katerih ji nobena vlada ukrotiti ne smé. Ko je bila katoliška cerkev prišla iz podzemlje na svitlo, se ni kervavo maševala nad neverniki, ki so jo poprej 300 lét tako strahovito zatirali, toliko milijonov kristjanov pomorili in poklali. Ona vé prav in po Jezusovih naukih delati z vsimi ljudmi, naj si je v katakombah, ali pa na prestolu v svetni lepoti. Cerkev zmiraj sv. Duh vlada, naj si je ona v svetni oblasti ali pa brez oblasti, v zvezi z mogočnimi zemlje, ali pa brez njih zveze. —

Po misli novoliberalcev pa bi menda morali Pij IX Garibalda ponižno prositi, da naj berž pride še to pograbit, kar cerkev še ima posestva ali oblasti! Škofje bi tudi ne smeli blezo biti nikakoršni knezje in gospodje, še manj pa drugi duhovni. Vse vse bi imeli le samo „lichtfreundli“ in prostomavtarji v oblasti (vlade pa le tako dolgo, dokler bi laži-liberalci dosti vpliva ne dobili ter bi tudi té prekucnili). Cerkve, farovže bodo blezo zidali v oblakih (pod zemljo bi jim sedanji „svoboduhi“ javaljne več pustili); sej tudi Kristus in aposteljni jih niso imeli! Do tistega časa bodo liberalci že iznašli železnico v oblake, da se bodo v njih v cerkev vozili (sej velikrat jim tega ne bo treba), — in tudi duhovni se bodo že naučili „po duhovo“ živeti — od sape in zraka. In vélika bode takrat „Laibaherica“ sedeča na svoji orakeljski kozici! —

V Mengušu je bil pretečeno nedeljo slovesno vmešten novi duhovni pastir čast. g. Jan. Zorc. Preč. g. korar Jožef Pavšler so ga v krepki pridigi o razmeri med pastirjem in ovčicami predstavljali duhovnijanom. Velika cerkev je bila glava pri glavi vsa napolnjena in obilno duhovstva pri oltarji. Do Černuč so bili Mengušani svojemu pastirju šli naproti, z veseljem ga je doma sprejela velika množica ljudstva, obilni mlaji — počenši že v Terzinu — s slavilnimi napisi in drugimi olepšavami so kazali enako, da so pošteni Mengušani prav veseli svojega duhovnega pastirja. Bog ohrani vsim skupaj gorečnost za vse dobro v zveličanje dobri čedi in pridnemu pastirju!

V Idrii je zopet g. Lipold za poslanca izvoljen. Slava! Vsi želé in upajo, da poslanstvo sprejme.

Zagrebski pravniki so bili boje sklenili škofu Strosmajeru poslati zaupnico v Rim za nekaj, kar ne vejo, namreč za njegovo prostomiselnost v cerkvenem zboru. Pa vlada je to „nevedno“ počenjanje prepovedala. Tudi pri mnogih prosto-uhih, ki so Strosmajera poprej ko slovanskega domoljuba čertili, je zdaj kar neutegoma postal kaj sloveč in slavovit, pa tudi za nekaj, ki ne vejo. Strosmajer bode blezo svojim preslavljavcem slabo hvalo vedil.

Iz Marija-Lankovica, 19. pros. — 14. pros. je

bil prav vesel dan za tukajšnjo hudo ječo, ktero usmiljene sestre sv. Vincencija s pomočjo čč. oo. frančiškancev oskerbujejo. Ob 1/8 zjutraj pride nenadoma viši državni pravdnik s svojim tovaršem v ječo, in po sv. maši, pri kateri so jetnice milo popevale, jim oznani, da pride v imenu presvitlega cesarja jim povedati, da so desetim izmed njih, ki so skesane in dajo upanje resničnega poboljšanja, odpustili vso kaznen, ktero še imajo prestati. Oči vsih jetnic, katerih je nekaj čez 200, so bile v solzah; vsaka si misli, da je med srečnimi deseterimi. Imena se preberejo. Nektera, kadar svoje ime zasliši, veselja zavriši, druga veselja na glas zajóka, tretja se na zemljo zgrudi itd. Kadar se pa Marija B. zakličé, postane tako zmešana, da usmiljenih sester od pravdnika ne more več razločiti, ne vé, kje stoji in kaj se godi; morajo jo za roko k pravdniku peljati. Doma je ne deleč od Lankovica, 49 lét stara, vdova, in mati deseterih malih otrók. Njeno zagrešenje je bilo to-le: Njen mož, učen in priden mizar, jo hoče po nedolžnem tepsti, ona se brani, z nekim dervom zamahne, in moža k nesreči k sencu zadene, da berž umerje. To nesrečo ona tako obžaluje, da se sama pri gospóski obtoži, in posvetna pravica jo obsodi na pet lét v hudo ječo. Tako zgubi deset neodrašenih otrók v malo dnevih očeta in mater. Njihova hiša in polje se v najem dá, otroke pa posprejmejo dobri ljudje. Dva otroka so oskerbovale usmiljene sestre v Lankovici. — Pomilostene jetnice se hitro od drugih jetnic ločijo, in ko se priserčno zahvalijo, se v svojo obleko preoblečejo; pa preden se na kolodvor podajo, grejo za srečno rešenje se zahvalit v frančiškansko cerkev, kjer milostna podoba bl. Marije Device daleč okrog slovi, in zavolj neštevilnih čudežev, ki se na njeno prošnjo tukaj godijo, kristjane k sebi vabi na božjo pot. Potem pokličéjo o. Gelazija Rojkota, duhovnega vodnika jetnic, da se tudi njim zahvalijo in se z njimi poslové. Vse so prišle, le imenovana Marija B. ne. Ko se te odslovijo, prisopiha tudi Marija B., pa ne sama; obdana je od vsih svojih deset otročičev — naj stareji s 17, naj mlajši s 4 leti — in vsi se s povzdignjenimi ročicami na glas zahvaljujejo, da je Bog njihovo molitev uslišal, in so tako nenadoma svojo ljubo mamiko nazaj dobili. Bilo je več gospodov pričujočih, pa vsi so bili do solz ginjeni, in nekdo izmed njih reče:

Škoda, da niso naš presvitli cesar tukaj, — tudi njim bi se solze iz oči udirale. — Veselo gre ta ginljiva mlada procesija s svojo materjo proti K — do doma, in povsod ljudje za njimi gledajo; eni jim srečo vošijo, drugi pravijo: Hvala večnemu Bogu, da naš presvitli cesar tako dobro serce imajo, da se tako radi usmilijo vdov in zapuščenih sirót. Bog jih živi še mnogo lét!

V Gorici izhaja po dvakrat na mesec „Gospodarski list“ pod vredništvom g. Fr. Povše-ta, ki obsega prav koristne poduke za kmetijstvo, svilstvo, obertnijo in druge domače potrebe. Cena za pol leta 1 gl.

„**Illas**“ moravski je to leto prišel v novi obliki in pod novim vredništvom g. Jož. Klima, ter obeta z novo krepostjo delati: za vero, svobodo in dušno oblaževanje. Izhaja po dvakrat na mesec. (Cena letoletna 2 gl. 50 kr.)

Iz Rima pišejo milgsp. škof Mrak med drugim tole: „V sejah (Sessio) smo z mitro in pluvijalom, v shodih (Congregatio) z roketom in manteletom pa z biretom ali malo kapico; una od Velkaverha mi prav dobro služi. Vsaki ima svojo številko (numero) za dej za sedežem. (To naznanilo nam zopet pojasnuje, kako avšasta je tista pravljica po liberalnih časnikih, da se je bil nekdo ko škof preoblečen v zbor prikradel poslušat, kaj se govori. Vsak tedaj ima sedež zaznamnjan in goljufati se ne dá. Kdo si vé, kaj si bodo liberaluhovski dopisniki še izmislili, da bi svet slepili: čea, mi vemo, kaj se v cerkvenem zboru govori. Ni dvoma,

da so za svoje laži tolsto plačevani, torej se morajo truditi, da tudi prav tolsto in debelo lažejo, ker resnice ne vedó. Vr.) Mil. škof Mrak pravijo tudi, da so jedli „kranjsko potico“ v Rimu pri našem mlsgp. škofu.

Petlinovec.

Punt zoper praznike. Garjevi liberalizem ima med drugim posebno to lastnost, da se zoper to vojskuje, kar je božje in katoličanom sveto; njegovo delo je delo „zaverženih angelov“, ki so se zoper Boga puntali, ravno zato so pa satani postali. In čudno, prečudno: če tudi za terdno lahko vedó, da opravijo nič ne, se vendar puntajo zoper Boga in njegove naprave. Tako je laški kmetijski minister Castagnola kar z razposlanim ukazom menil vse praznike na en mah odpraviti! Posebej je še pristavil, da novo leto se tudi šteje k odpravljenim praznikom. Sliši se pa, da so katoliški Italijani avšasto željo Kostanjevičevo že prvi dan ravno tako malo poslušali, kakor nekdanji ostali zvesti angeli une nove satane, ki so bili za svoj punt zoper Boga v večni ogenj verženi. —

Le s ploskom po njem! — Ljudje, ki so katekizem že davno pozabili, ali ga še svoj živi dan razumeli niso, so začeli pridno bobnati o „cerkvenem absolutizmu!“ Pričakujmo, da bodo zdajci mahnil tudi na „rodbinski“ in „držinski absolutizem“, in poslednjič še po „panjovih“ in „mravljiših“, ker tudi tam diši po „absolutizmu.“

Dobro povernjeno duhovno delo usmiljenja. Leta 1849 je bil maršal Bugeaud (r. Bižó) na smertni postelji. Njegov zet general Feray, če tudi protestant, je prvi mislil na to, da naj se k bolniku duhoven pokliče. Preteklo je več kot dvajset lét, in kdo je tisti, ki ni pozabil na dobroto, ki jo je bil protestant maršalu skazal? Bog, ki pozabi le odpušene zadolženja, in drugega nič ne. General Feray, ki je tudi sam bil bolan te dni, se je odpovedal svojim zmotam, akoravno je njegova družina z živostjo zopervala, in umerl je v naročji rimsko-katoliške cerkve. — Milovanja vredni zgubljeni sinovi katoliških staršev, kateri „laži-liberalizmove“ otrobe jeste! Hotel sem Vam o tej priliki neko vprašanje postaviti, pa sem se skesal: sami se vprašajte, — morebiti moje misli uganete??

Razgled po svetu.

V državnem zboru se veršé govori zastran adrese ali odgovora, ki ga bode dala zbornica cesarju na prestolni govor. Bil je cesar večini in manjšini v ministerstvu zapovedal, da naj vsaka razloži svoje misli, kako bi se za naprej vladalo in z narodi delalo. Večina ministrov je izrekla, da se je treba ostro držati vstave in bila je za nadvladanje nemškega naroda, torej zoper deželno ravnopravnost in zoper pogodbo z narodi po poti enakopravnosti. Manjšina pa je bila za ravnopravnost in pogodbo z narodnostmi na tej podlagi. Znano je, da manjšina ministrov je odstopila, večina s svojimi načeli na kermilu ostala. Ravno tako, kakor je bila v ministerstvu, je pa tudi v zboru večina in manjšina, kateri dvé si zdaj pri pogajanju zastran adrese grenke solite ena drugi. Toda stanje manjšine, kar vsak lahko previdi, je tako, da se smé v govornih boritvah zmogovavna imenovati, in naši verli poslanci pri tem nimajo poslednjega deleža. Njih prepričavni, siloviti govori bodo ob svojem času sad rodili, in zares jim mora za njih verlo obnašanje naša dežela hvalo vediti. Reč, za katero se oni poganjajo, stoji na terdem stalu, na pravici, in mora obveljati prej ali pozneje. Naj posnamemo nekoliko iz govorov.

Prvi govornik 20. pros. pri začetku adresne obravnave je bil dr. Lovro Toman. Kako nevšeč je bil

njegov govor večini, kaže to, da se mu je nesterpljivo v besedo segalo od nasprotne strani. Popisoval je dose-danje ravnanje centrališke (sredotežne) vlade in tega ravnanja škodljive nasledke. Pokazal je, da vstava bo obrodila blagor le tako, ako se bode spopolnovala po naravnem razvoju kraljestev in dežel.

V Avstrii ste si dvé stranki naravnost nasproti: ena je zasedena na čerko vstave in hoče, da naj se namen dosega s silo, strahovanjem, neposrednimi volitvami; druga hoče določno, v resnici živo ravnopravnost vseh narodov. Na prvi teh strank je spominica ministerske večine, njena adresna osnova in večina državnega zbora; na drugi pa cesarjev prestolni govor, spominica ministerske manjšine, manjšine v zboru, pa večina avstrijskih narodov.

Govornik skazuje dalje po zgodovini, da centralizem je škodljiv, in nadvladanje enega naroda nad drugim bistveni zadržek za vsako vstavo na Avstrijskem. To kažejo tolike zgube od l. 1848. Nasledek Šmerlingovega centralizma je Sadova in dvalizem itd. In vendar se iz tega sedanja večina nič ni naučila.

Nova vstave je bila narejena, akoravno so ji nasprotovali Poljci, Tirolci, Čehi, Slovenci. Kervavi upor na Dalmatinskem je kervavo spričanje, da se ne dá vse centralizovati ali po enem kopitu vravnati in germanizovati.

Cesar je čutil potrebo po spravi in pomirjenji in dal je ministerstvu povelje v tem pomenu. Kaj pa je svetovala večina? Deržati vstavo in potlačiti nasprotno stran. Zdaj imamo neverjetno preganjanje tiska na Českem, nobenega pomilostenja, puške iglenke, ki se še niso poskusile na vseh avstrijskih sercih, ječe, ki niso še napolnjene z inteligencijo. — (Predsednik govornika opomni, da naj bolj zmerno govori, zakaj večinci so pridno „ohó-vali,“ in po precejšnji sporeki je dr. Toman nadaljeval.)

Nobena vstava ni sama zavoljo sebe, temuč mora biti v prid državi in narodom. Neposrednje volitve so nasprotne oktoberski diplomii, vravnavam posameznih dežel; neposrednje volitve hočejo sekiro nastaviti na deželne zборе ter posekati to cveteče drevo deželske samoupravnosti (avtonomije). Minister Giskra sam je rekel: „Z deželnimi zbori ne morem vladati.“ Giskra zakliče: „Ni res.“ Toman: „Meni samemu je ekscelenc — minister to ponavljavno rekel, in porok sem, da je to resnica.“ Pri takem ravnanju porazumljenje ni mogoče. Neposrednje volitve žalijo naj tehtniši vstavino pravico. Ljudstvo ostane po nji v manjšini, če tudi bo več glav v zboru. Le zastop, napolnjen iz pomirjenih narodov, more Avstrijo podpreti.

Ali večina hoče mar enačiti nadvladanje nemškega naroda s svobodo in ravnopravnostjo v Avstrii? Pravijo: Avstrijo hočemo, ako se nam Nemcem zadostuje; če ne, nočemo Avstrije. Ministri bi utegnili pri enacih prizadevanjih z avstrijskega stališka žalostno slavo doživeti. Nemški narodi nimajo zato pravice do nadvlade, ako so bolj omikani; vsako ljudstvo se olikuje po svoji lastni in svojem jeziku; kdor hlepi tedaj po nadvladi nemškega naroda, se pregreši nad duhom olike. Slovani so nemško oliko branili zoper turke in tatаре; kolika krivica, ako jih zato zdaj hočejo ponemčiti. Toda nemški narod tega ne namerja, ampak le mnogi zastopniki in časništvo. To pa je napotje, da se pomirjenje ne doseže.

Dalje zavrača ugovor, da bi se Avstrija po ravnopravnosti utegnila posloveniti, in pristavlja: Vlada ima po postavi dolžnost na vsako stran ravnopravnost vresničevati; v deželnem zboru na Kranjskem n. pr. pa je kazala skerblijnost za nemštvo, ki je žalila pravice de-

žele in krone; ko so bili Slovenci pa v manjšini, za nje ni skazovala enake skerblijivosti.

Da se porazumljenje doseže, je najpred treba, da se volitveni red pravično vravná, na Moravskem in Češkem poprej ne bo sprave. Tega pa nočejo storiti, ker tako bi Čehi večino dobili. S čim hočejo pa taki stan pred Evropo opravičevati? S čim ga podpirati? Le z bajoneti.

Toda Avstrija naj postane zgledna država, kako zamorejo mnogi narodi v pobratenstvu med seboj živeti. V tem pomenu je bil cesarjev prestolni govor; adresa večine pa gre na stranpotje. Kolika odgovornost je torej v današnjem vladinem programu!

Govornik dobro vé, da bode večina zborniška glasovala za ministerski program, ne dvomi pa, da cesar ostane zvest svojemu spoznanju, in upa, da se ministerska večina iznevesti svojemu programu, ako se ozre na večino avstrijskih narodov in na nalogo državino. Sej večina te hiše zastopuje zlasti le en narod; vse druge pa manjšina.

Po več govornikih je prišel na versto g. Svetec in sicer naravnost za znanim Kurandom, ktereга je zavračal. Rekel je o večinski ministerski spominici, da je le pataglav ali straničen spominek nemške stranke, ki pravi: gospodovati moramo mi, ali pa nočemo biti v Avstrii. V pogojavni državi mora pa vsaka nadvladavna misel na stran. Deržavski možje so zmiraj na tisti poti, če tudi jih toliko nesreč uči, da tako ne gre. Vladilna misel v našem deržavstvu ni naravna; centralisti nočejo, ne potrebujejo samoupravnosti. Dalje govornik razkazuje napako umetno napravljenih večin, in pravi, da večinski in ministerski gospodje so svoje stališče zmiraj ohranili z navideznimi razlogi. Mi hočemo pa vstavo, ki je za vse. Pravi se, da federalizem deržavo razdeva; ne pomisli se pa, da federalizem vlada tudi v Avstrii med Ogerskim in nami, med Ogerskim in Hervaškim, gospoduje tudi na gorenjem Nemškem, v Škandinavii. Svetec poslednjič ovrača očitanje, da čehljamo panslavizem in na Rusijo pogledujemo, in upa, da se bodo tudi na uni strani ob svojem času poprijeli misli za pravico, enakost in pravo vstavnost, ter bodo spoznali, da s centralizmom ne gre.

Na potuhnjeno očitanje, da manjšina v deržavnem zboru ravnala ali programa nima, je goriški poslanec Černe v derž. zboru 24. pros. odgovoril: Namen opozicije je vterjenje Avstrije po vsestranskem zadovoljenji. Govoril je Č. zoper centralizem, pod ktereга zastavo Avstrija ne more kviško zoper Prusijo, ker na to zastavo ljudstva merzijo. Vsaka velemoč ima svoj namen (Najraji sebičen), Rusija hoče Carigrad dobiti, Prusija Nemčijo zediniti, Francija Reno imeti. Le Avstrija da ga nima. Imela ga je: Jutrovo braniti zoper Turčijo, je pa to poslanje Rusii odstopila. Ako ima kaka deržava dve tretjini svojih prebivavcev zapekanih, se ne more krepka imenovati. Torej sprava Avstrije pomeni toliko, kakor poživljenje avstrijskega domoljubja. — Dr. Toman je zopet ravno ta dan veriženje Rechbauerjevo v njegovi praznoti razodel. Na očitanje, da manjšina na silo kliče, je odgovoril: adresa večine silo kliče, Skene je naravnost rekel, da vprašanje je za moč. Z ravnopravnostjo je zdaj hujše mem poprej, ker je zdaj v vstavi, pa se vender ne zveršuje. Slovenci s 1½ milijonom prebivavcev nimajo ne ene slovenske srednje šole, in minister Giskra je rekel v Ljubljani dr. Bleiweis-u: „če hočete slovenskih vradnikov in zdravnikov, sami si jih izredite.“ Taka je tudi pri družih slovenskih narodih. Pravijo, srenje naj izvolijo jezik za šole; zakaj se pa ni izreklo, da materni jezik dotične srenje bodi šolski jezik? Oblast to skleniti, so preložili v birokracijo... „Vtld.“ imenuje Tomana „stets schlagfertigen Redner.“ —

Tudi dr. Klun je povedal, da na Kranjskem je izmed 160 nemško-slovenskih šol le še 30 nemško-slovenskih, druge so čisto slovenske. To imenuje Klun „sloveniziranje“ šol (!), in temu pripisuje, da se šole manj obiskujejo! Smemo pa Klunu naravnost povedati, če res ne vé, da ne v nemščini, ampak v novi šolski in novi vojaški postavi bi se utegnil prej vzrok najti, in kar prvo tiče, je ravno Klun o neki priliki v derž. zboru kljuval po naravni zvezi med cerkvijo in šolo, kar gotovo ni pomaglo k pridnejšemu obiskovanju šol. Ako mož kterikrat k spoznanju pride, bode že imel za kaj reči: mea culpa. Povedal je tudi, da obé stranki na Kranjskem stojite na stalu vstave, obe želite svobode, da tukaj tedaj se ne dá govoriti o spravi, kakor na Češkem. — O Greuterjevem govoru drugi pot.

Grof Beust je govoril četerti dan v adresni debati. On pravi, da je za spravo z narodi, da bode pa vender z večino glasoval za osnovano adreso. V svojem dolgem govoru naznanuje, da ni Slovanožirec, za kar so ga časniki delali; ko je pa vstavo podpisal, da ne more iz nje stopiti k Slovanom, temuč oni morajo v vstavo stopiti. (Dr. Toman je prej rekel, da vstava ni sama zavoljo sebe.) — Pozneje pa, naštevaje svoje zasluge, pravi Beust, da on je dal zbornici določnega in preslavljanega borivca za nemštvo ko predsednika, da on je storil, da se je (nemško) parlamentarno ministerstvo postavilo itd. — Beust je povedal še dvé posebni reči: da „Presse“ nobenega solda ni dobila iz „dispositionsfonda“ (tistega denara, ki se ministrom privoli za njih časnike); pa da ni ne ene vlade v Evropi, s katero bi mi Avstrijani ne bili v dobri, mirni, celo zaupljivi razmeri.

Tirolsko. Nove brezverske šolske bukve in tirolske žene. Omenili smo pred nekaj časom, kako so nove šolske bukve vravnali za Nemce ter iz njih izbercali vse, kar zadeva Kristusa, katoliško cerkev itd., in te bukve zdaj vernim, čversto katoliškim Tirolcem vsiljujejo v šole za njih otroke. V „Vaterland“ pišejo, da je vsa dežela zato razdražena. Okrajnega poglavarja v Tarenzu, ki je hotel s silo brezverske bukve v šolo spraviti, imenujejo še po časnikih le „paša,“ in žene in otroci so imele pravo vojsko z njegovim beričem. Rekel je bil okrajni glavar, ker je ljudstvo razdraženo, da ne bo vsiloval novih bukev; vender pa je 7. pros. prišel v šolo njegov berič z mavho brezverskih bukev. (Že poprejšnji dan je berič boje po kerčmah kričal: „Jutri pridemo bukve delit.“) Pa komaj je v šolo stopil, že je bilo poslopje od žen obdano, ki so vpile: otroci so naši itd. Otroci pa so vekali in cvlili, dervili se ven, da so duri zagostili. Berič, obdan kakor ubog hudodelnik med razdraženimi materami, v eni sapi puhne iz poslopja; ali prišel je z dežja pod kap, ker tukaj je bilo še več ženskih in od vsih strani so druge skupaj vrele. Kdo vé, kaj bi se bilo zgodilo, ko bi jih duhoven in srenjski svetnik Fišer ne bila mirila? Pri vsem tem pa je berič med ženami in otroci tekkel kakor skoz šibe, — blato in marsikaj je ferčalo nanj, zvončki, trobente, rogovi ter razni štrumenti so mu muziko delali skoz vas in še precej deleč po cesti. Noben mož se ni vdeležil tega „špektakeljna.“ Da pa to ni bila dogovorjena reč, se vidi od tod, ker ktera je pustila kruh v peči, druga zabelo pri ognji, tretja je potisnila otroka v kot — in na nič se ni več mislilo, ... kakor blisk je bilo vse na borišču. Naj berže bode nasledovala preiskava, kajti berič se je v Imstu britko pritožil, kako so nanj bunke padale. Pa kaj se će? Kar je bilo moških zraven (duhoven in svetovavec), so bili le v brambo beriču, in ako jih prašaš, kdo je kriv, pada vse zadolženje na „pašata“; on naj gleda pri takem postopanju, da Tirolsko ne bo Dalmacija. („Vtrld.“)

Novi liberalizem je piškavec, ki se povsod le na

to zanaša, da bi ali sam sleparil, ropal in kradel; — ali pa da bi drugi zanj to delali. Sovražniki papeža in cerkve na Laškem so se zmiraj žilili, kako bodo ljudi oprostili, osrečili, pa Rim vplenili. Bôse kvante! In kaj so storili? Vsa Italija zdihuje v nezmernih revah, in piškavci, ki jih ni mogel v Rim peljati ne Kavúr, ne širokošobež Garibaldi in laški ministri, so se po časnikih celo zanašali, da jih bo novo francosko ministerstvo Ollivierovo tje peljalo ter sedež glave katoličanstva in slavo vesoljnega zbora spremenilo v kako revno prestoljsko mesto brez znamenitosti, kakor je zdaj Florencija ali osiroteni Madrid. „Unità catt.“ pa méni, ko bi Napoleon III tudi Ledru-Rollin a poklical med svoje ministre, da tudi ta bi laškim puntarjem ne pustil Rima polastiti se, ker vsa Francija bi se vzdignila zoper tako izdajstvo in neznanstvo brezbožnost, zakaj francoska vlada bi po vsem svetu zgubila s tim svojo tehtnost, in dan tega izdajstva bi bil tudi zadnji dan Bonapartov in njegovih ministrov. — Novo-rogovileži vedó, da zoper nezmerno večino drugač mislečih ne bodo za stalno nikjer nič opravili, temuč gredó hitro svojemu lastnemu breznu naproti; torej z grozovito urnostjo grabijo po drugem pomočku: oni išejo ljudstvo v svoj železni jarem vpreči, pokvariti, spačiti, zapeljati, pogubiti. Torej: „Varite se lažnjivih prerokov!“

Še Turk je zoper brezverske šole. Turška šolska postava ima to-le določilo: Vsaka vas naj ima začetno šolo, in če je prebivavstvo mešano, naj bo ena taka za mohamedane, in druga za drugo prebivavstvo. Otroci naj se podučujejo v verskih bukvah svojega verstva. Turška postava za ljudske šole ima določila, ki se ne strinjajo s šolskim brezverstvom.

Na Tirolskem so se konservativci (neprekucovavci) od nasprotnikov nekaj naučili. Ako jim je namreč kaj na sercu, pové eden drugemu in k sklepu se jih strine več v edini sklep, kateri se po časnikih razglasi, in bere se po vsi deželi, in drugod potem ravno tako storé. — Vstavoguljci so po cislajtanih nekatere zaupnice v tem ali onem pomenu z mnogim potom zgnjetli in speštali. Tega so bili liberalci kaj veseli; ali ko so pa tudi katoličani jeli zbirati adrese v nasprotnem pomenu, so se tem ljudém nosovi strašno obesili, in pitali so jih s „klerikalnimi agitacijami“; kričali so: nevarnost, nevarnost! Liberalci imajo namreč druge škarje in drugi vatel za-se, in druge za nasprotnike. Liberalci smejo svoje zaupnice pošiljati; ko bi to storili pa tudi konservativci, so že nevarne mekinjenja (agitacije). Tedaj liberalci smejo biti mekinji, konservativci pa ne?! Ti ljudje namreč vedó, da njihova stranka je tako majhna, da se kakor kaplja v vodi utopi, ako bi tudi katoliški očitno in serčno začeli delati za svojo stran. Ko bi n. pr. na Kranjskem jeli nasprotno adrese zbirati, kadar konstitucarji kako adreso ali sklep skujejo, bi se njih adrese zgubile med konservativnimi, kakor posamezne mušice med čebelskim rojem. Tako bi bilo zlasti v verskih rečéh, ko bi se katoliško občinstvo precej oglasilo, ko liberalci kaj zoperverskega ali zopercerkvenega mekinijo, zakaj množica prav mislečih je vendar še veliko večí, kakor pa sovražljivcev. Na Tirolskem tedaj so jeli tako delati, da za vsako dobro in pošteno reč se rogoviležem nasproti precej začnó oglašati posamezne srenje po časnikih in povedó svojo misel in voljo.

Iz Japana je v Rimu škof, kterega povsod spremelja 15letin mladenič, sin iz ene najimenitnejših rodovin. Ta mladenček je preterpel že hude trinoštva. Njegov oče ga je bil dal zvezati, postavil ga je bosega v razbeljeno ponev, da bi ga prisilil k odstopu od keršanske vere. Mladeneč pa je ostal stanovit, bil je zato iz rodovine izobčen. Zapustil je telesnega očeta, ohrani-

nil si duhovnega. Še drugi tovarš tega škofa iz daljnega Japana, ki je tudi v Rimu, je bil nekaj dni pred svojim odhodom pričujoč, ko so nejeverniki 40 kristjanov mučili. Ti daljni prišlici obudujejo v Rimu splošno zgle-

Razne novice. V Genevi v novojeorški deržavi je sprejet v katoliško cerkev dr. Jakop Kent Stone, eden naj slovečnejših govornikov in bogoslovcev protestantskih. V Ričmondu v Virginii pa se je pokatoličil stotnik Noah Fairsbanks. — Iz Levova se sliši, da bodo gališki poslanci zbor zapustili, ako ministerska večina določno zmaga. — Iz Pariza se naznanja, da se uporni delavci zopet k delu povračajo. — V Špani se pri dopolnovanih volitvah kaže, da bodo zopet kraljevski ponudniki ali kandidati na verhu. — Na Portugalskem je bila liberalna zbornica kar neprevidoma razpušena, akoravno je bila sama temu nasproti. — Veliko mlačnih ljudi skorej nič ne vé, kaj je vera, kaj ona tirja, in pa kako na tanko; torej jim je precej na jeziku: „Za vero ni nič nevarnosti.“ Takim naj veljá to-le: Na neki spis v „Allgemeinerici“ pravijo „Histor.-polit. Blätt.“ (11. zvez.): „Kaj pa, da spisavec terdi: „Vera se v resnici nikjer ne napada.“ Kdor pa pri strahovitih besedah, ki jih je zdaj dan na dan slišati in brati, zamore kaj takega terdit, tega bi bilo le še prašati, s kakošnim jeklom je njegovo čelo okovano?“ —

Iz Ljubljane. Imenik ljudskih učiteljev je letos prvič prišel na dan. Izdalo ga je učiteljsko društvo.

Iz Rima so dobili pismo v Zagreb, da je čisto vse laž, kar se je pisarilo o napadu Strosmajera, tudi tisto, da bi bila dva berača vanj tišala. Pismo pravi, da škofu prihaja od vsih strani v večnem mestu „priznanje njegovega apostoljskega obnašanja.“ Ne tedaj za kako „liberalnost“ ali celo upor, temveč za njegovo „apostoljsko obnašanje“ mu prihaja od vsih strani pohvala. —

Pogovor.

Stara in mlada opica.

Stara. Afka, neki ljudje pravijo, da so opice ali hočeš, pojdeve k njim?

Mlada. Mama, nikar!

Stara. Afka, zakaj ne?

Mlada. Se pregerdó vèdejo: bi me bilo sram...

Stara. Afka, od kod to veš?

Mlada. Vidila sem jih plesati v kazališu nekaj „maslo“-ples njih „kulture.“ —

Stara (sama seboj): Moje mlado ima bistriši glavo od onih, ki se moj „so-rod“ imenujejo; — tudi jaz ne maram za tako tovaršijo.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofli. Č. g. Ant. Domicelj, duh. pom. v Sorici, pride v Žužemberk za 1. duh. pom. — Č. g. Jan. Volčič, fajm. v Dragatušu, je dobil lokalijo v Podgradu, in Dragatuška fara je 24. pros. razpisana. — Č. g. Mat. Keršmanec, fajm. pri sv. Križu poleg Teržiča, je umerl 19. pros. (R. I. P.) in križka fara je 22. razpisana!

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Iz Kranja 20 gld. — G. T. v G. 1 terdnj. za 2 gl. st. den. — Iz Žminja 1 gld. (v namen sv. leta).

Za mil. škofa Mraka. G. J. Hiti 2 gld. (za 2 podobi). — Iz Žminja 1 gl. Devica 1 terdnj. za 2 gld. st. den. — K. V. 50 kr.

Za afrik. mis. G. Jož. Tekavčič 1 gl. — Iz Žminja 1 gl.

Za bulgarski mis. Iz Žminja 1 gl.

Za Jeruzalem. Iz Žminja 1 gl.